

та стафілококозу.

Професійну діяльність Іван Іванович закінчив 10 травня 1983 року виходом на пенсію.

Пішов з життя Іван Іванович у 1989 році.

Нелегкий та водночас цікавий життєвий шлях пройшов Іван Іванович Котенко. Постійне навчання та вдосконалення своїх професійних навичок в галузі практичної ветеринарної медицини, військова виучка та науково-педагогічна діяльність сформували цілісну і всебічно розвинену особистість, життєвий шлях якої є зразком для підростаючих поколінь.

З повагою, колеги кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини.

Література

1. Личное дело № 43-02. Котенко Иван Иванович / Госагропром СССР, Харьковский зооветеринарный институт им. Н.М. Борисенка.
2. Котенко И.И. Экзогенное микробное загрязнение туш крупного рогатого скота в условиях убойного цеха мясокомбината /Котенко И.И.// Материалы к Всесоюзной конференции по гигиене производства мяса и мясопродуктов – Москва, 1969.
3. Котенко І.І. Ветеринарно-санітарна експертиза туш та органів при інфекційних, інвазійних та деяких незаразних захворюваннях тварин / Котенко І.І. – “Урожай”, 1973.
4. Котенко И.И. Микробное загрязнение туш при убое свиней со снятием шкур в условиях мясокомбината / Котенко И.И., Осташевский А.Г., Образцов В.П. // Тезисы докладов Всесоюзной научнотехнической конференции – Москва, 1973.
5. Котенко И.И. Об энтеротоксических свойствах стафилококков, выделенных из молока при скрытых формах мастита и клинически здоровых овец / Котенко И.И., Осташевский А.Г., Образцов В.П. // Научные труды ХЗВИ, т. 4., 1969.
6. Котенко И.И. О сроках бактерионосительства и выделения с молоком патогенных и энтеротоксигенных стафилококков у коров после переболевания маститом / Котенко И.И., Осташевский А.Г., Образцов В.П. // Материалы межвузовской конференции – Москва, 1967.

ЖИЗНЕННЫЙ ПУТЬ И НАУЧНО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ИВАНА ИВАНОВИЧА КОТЕНКО

Камянский В.В. к.вет.н., и.о. доцента

Аннотация. В статье проанализированно жизненный путь и этапы научно-педагогической деятельности кандидата ветеринарных наук, доцента Харьковского зооветеринарного института Ивана Ивановича Котенко.

Ключевые слова: жизненный путь, научно-педагогическая деятельность, Иван Иванович Котенко.

I.I. KOTENKO'S LIFE AND HIS SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL ACTIVITY

Kamyansky V.V., candidate of veterinary science, reader

Kharkiv state zooveterinary academy, Kharkiv

Summary. Ivan Ivanovych Kotenko's life and the stages of his scientific and pedagogical activity have been analyzed in the article. Candidate of veterinary science I.I. Kotenko was a reader of Kharkiv zooveterinary institute.

Key words: Ivan Ivanovych Kotenko's, life, pedagogical activity.

УДК 619:614.31(477-25)

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ В М. КИЄВІ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Стегней М. М., к. вет. н. доцент, anatomiamm@ukr.net

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

Анотація. Встановлено, що ветеринарно-санітарна діяльність фахівців ветеринарної медицини стала розвиватися лише з 1888 року, коли було відкрито Київські міські скотобойні, де проводили ветеринарно-санітарну експертизу м'яса і продуктів забою, та запобігали забрудненню навколишнього середовища забійними відходами.

Ключові слова. Київ, міські скотобойні, ветеринарно-санітарна діяльність, ветеринарний лікар.

Актуальність проблеми. Одним з головних завдань ветеринарно-санітарної експертизи є максимальне збереження кількості та якості продукції тваринництва, гарантування її безпеки для здоров'я споживачів.

Нині, відповідно до Закону України «Про ветеринарну медицину» ветеринарно-санітарна експертиза – комплекс діагностичних і спеціальних досліджень, які проводяться спеціалістами державних установ ветеринарної медицини щодо визначення якості і безпеки продукції тваринного, а на ринках і рослинного походження, що призначається для харчування людей, годівлі тварин і подальшої переробки [1].

Ветеринарно-санітарна експертиза, як наука, має вирішальне значення в попередженні інфекційних та інвазійних хвороб людей і тварин, які поширюються через харчові, кормові та технічні продукти тваринного походження. Стимулом для розвитку ветеринарно-санітарної експертизи на Київщині, а від так і в м. Києві, в кінці XIX століття стало значне поширення інфекційних захворювань, боротьба з якими, в тому числі, включала і застосування нових методів і підходів до проведення ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і продуктів забою. Тому, впровадження методів дослідження продуктів тваринного походження у виробництво відіграло суттєву роль для забезпечення людей від захворювань спільних для людей і тварин.

Завдання дослідження. З'ясувати стан і особливості ветеринарно-санітарної діяльності в м. Києві кінця XIX – початку XX ст.

Матеріал і методи дослідження. Матеріалом дослідження слугували видання періодичної преси відділу стародруків бібліотеки ім. В. І. Вернадського, матеріали Державного архіву м. Києва та Державного архіву Київської області. У процесі роботи використано хронологічний та системний методи дослідження.

Результати дослідження. Вивчаючи історію становлення і розвитку ветеринарної медицини м. Києва особливе місце відводиться ветеринарно-санітарній діяльності. Ветеринарно-санітарній організації м. Києва до кінця XIX ст. не приділялося особливої уваги і придатність м'яса до вживання у їжу визначалася на запах. Це в свою чергу було зумовлено відсутністю регламентованих закладів де б проводили ветеринарно-санітарну експертизу продуктів забою та невеликою кількістю ветеринарних фахівців у губернії.

У Києві, до 1888 р. функціонувало 17 невеликих приватних боєнь, розкиданих по всьому місту, які знаходилися в антисанітарному стані. Бойні розміщувалися при дворах і брудних коморах, де примітивно забивали худобу та не проводили, а ні ветеринарного огляду тварин перед забоем, а ні ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та продуктів забою, що було викликано малою кількістю ветеринарних фахівців у губернії.

Зазначу, що до 1882 р. у Київській губернії було всього 4 ветеринарних лікарів (2 губернські і 2 для сільського населення) [2]. Тим більше, на той час у м. Києві не було ветеринарно-санітарного закону де б регламентувалися правила проведення ветеринарного огляду тварин перед забоем і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і продуктів забою. Тоді як у Росії ветеринарно-санітарний закон існував з 1879 р [3].

У Київській губернії ветеринарна санітарія стала займати провідне місце у діяльності ветеринарних фахівців, кількість яких збільшувалася з кожним роком. Лише у 1882 році були призначені урядові ветеринарні лікарі по одному на повіт, а в 1886 році в Києві введена посада міського ветеринарного лікаря.

На відміну від Росії, де існував ветеринарно-санітарний закон у м. Києві діяла Санітарна комісія, до складу якої входили медичні лікарі і не входило жодного ветеринарного лікаря. У 1885 р. Київський губернатор запропонував ввести до складу Санітарної комісії ветеринарного лікаря. Першим ветеринарним лікарем призначено В. К. Пономарьова (1886 р.). Із введенням цієї посади Санітарна комісія не визначила сферу діяльності ветеринарного лікаря у складі комісії проте, з часом, його діяльність зосередилася на міських скотобоєнь, де 20.10.1889 року вийшла «Обов'язкова постанова про міські скотобойні і користування ними». Київські міські скотобойні відкрито 17.12.1889 р. знаходилися по вул. В. Васильківській [4]. Вони будувалися на зразок Петербурзьких і Одеських скотобоєнь. Але ці скотобойні з часом не задовольняли сподівань Київської міської думи і ветеринарної служби, що зумовлювалося невідповідністю ветеринарно-санітарним вимогам і тіснотою. В перше чергу, міські скотобойні були ветеринарно-санітарним закладом, які повинні були служити гарантією якості м'яса і м'ясних продуктів.

В м. Києві ветеринарний персонал боєнь підпорядковувався управляючому бойнями (не ветеринарному спеціалісту) чи голові Санітарної комісії (медичному лікарю). Майже усі засідання

боєнських комісій проходили без участі ветеринарних фахівців. На скотобойнях ступінь доброякості м'яса, стан і вік тварин перед забоєм визначалися не колегією боєнських ветеринарних лікарів, а наглядачем за діяльністю боєнь, який крім того, вирішував і ветеринарні питання не маючи для цього юридичного права, що принижувало гідність ветеринарних лікарів, що працювали на бойнях. У зв'язку з цим, у 1892 р. Київські міські скотобойні перевели з підпорядкування Губернському управлінню міста у підпорядкування Міністерству внутрішніх справ «городской ветеринарный персонал действовал бы самостоятельное ..., а общественное здоровье менее несло бы ущерба от аномалий грустной действительности» [5]. Не зважаючи на те, що на Київські міські скотобойні привозили тварин для забою з Київської, Полтавської, Херсонської, Чернігівської губерній тощо, міські скотобойні протягом 10 років свого існування прославилися своїм антисанітарним станом, від яких поширювався сморід.

На Київських міських скотобойнях у 1899 р. працювали 5 ветеринарних лікарів, і в цьому році розмежовується нагляд суто ветеринарний від нагляду санітарного.

На бойнях функціонувала трихінелоскопічна станція, якою завідував старший ветеринарний лікар. На станції проводили мікроскопічне і гістологічне дослідження м'яса і продуктів забою. З відкриттям мікроскопічної станції (1899 р.) Київські міські скотобойні функціонально розділилися на чотири відділи: – трихінельно-мікроскопічна станція; – скотобойня; – скотобойня і свинобойня; – скотопрогінний двір. Для завідувачів кожного з цих відділів робилися самостійні інструкції.

При створенні Київських міських скотобоєнь ставилися завдання забезпечити людей доброякісним м'ясом і, крім того, запобігти забрудненню води, ґрунту і повітря забійними відходами. Але ці вимоги не виконувались. Стічні води Київських міських скотобоєнь поступали в надзвичайно мілку річку Либідь, яка була насичена кров'ю до того, що мала червоний колір тощо, що і зумовлювало поширення неприємних запахів за межі скотобоєнь.

Висновки

1. Ветеринарно-санітарна діяльність ветеринарного персоналу м. Києва зосереджувалась не лише на мікроскопічному чи трихінелоскопічному дослідженні м'яса і продуктів забою, а й запобіганні забрудненню води, ґрунту і повітря забійними відходами, що в першу чергу зумовлювалося відкриттям міських скотобоєнь в м. Києві.

2. Ветеринарно-санітарна діяльність добре була налагоджена лише на Київських міських скотобойнях, де ветеринарний персонал проводив огляд тварин перед забоєм, ветеринарно-санітарну експертизу м'яса і продуктів забою, і запобігав поширенню інфекційних хвороб у м. Києві.

Література

1. Якубчак О. М. Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва / О. М. Якубчак, В. І. Хоменко, М. Д. Мельничук та ін. – Київ, 2005. – 800 с.
2. Василевский П. Положение ветеринарного дела в Киевской губернии / П. Василевский // Вестник общественной ветеринарии. – 1896. – №4. – С 137-139.
3. Исторический очерк // Вестник общественной ветеринарии. – 1910. – №2. – С 51-53.
4. Дуброва С. П. Киевские городские скотобойни / С. П. Дуброва // Вестник общественной ветеринарии. – 1911. – №5. – С 815-818.
5. Томилин И. Киевские центральные городские скотобойни / И. Томилин // Вестник общественной ветеринарии. – 1892. – №20. – С 313-314.

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНОЙ ЭКСПЕРТИЗЫ В Г. КИЕВЕ КОНЦА XIX - НАЧАЛА XX СТ.

Стегней М. М., к. вет. н. доцент, anatomiamm@ukr.net

Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины, г. Киев

Аннотация. Установлено, что ветеринарно-санитарная деятельность специалистов ветеринарной медицины стала развиваться только с 1888 года, когда были открыты Киевские городские скотобойни, где проводили ветеринарно-санитарную экспертизу мяса и продуктов убоя, и предотвращали загрязнение окружающей среды боенскими отходами.

Ключевые слова. Киев, городские скотобойни, ветеринарно-санитарная деятельность, ветеринарный врач.

HISTORICAL ASPECTS OF THE FORMATION AND DEVELOPMENT OF VETERINARY-SANITARY EXAMINATION IN KYIV LATE XIX - EARLY XX CENTURY

Mykola M. Stegney, anatomiamm@ukr.net

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
city of Kyiv

Summary. Established that the veterinary-sanitary activities specialists of veterinary medicine began to develop only in 1888, when it opened slaughter Kyiv City, where they spent veterinary-sanitary examination of meat and products of slaughter and prevent environmental pollution slaughter waste.

Key words. Kyiv, city skotoboyni, veterinary and sanitary activities, veterinarian.

УДК 636.09(092)

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ВЕТСАНЕКСПЕРТА, НАУКОВЦЯ, ВЧИТЕЛЯ, ЗЕМЛЯКА – ПРОФЕСОРА МИКОЛИ ФЕДОРОВИЧА ШУКЛІНА

Труш А.М., к.біол.н., доцент

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

Анотація. Микола Федорович Шуклін – доктор ветеринарних наук, професор, академік. Заслужений діяч науки і техніки республіки Казахстан, лауреат Урядової премії РК імені академіка ВАСГНІЛ А.І. Бараєва, який мав 70-річний стаж роботи у ветеринарній медицині. Пішов із життя 27.04.2012 року, проживши 96 років.

Ключові слова: Микола Федорович Шуклін, Казахстан, Алма-Атинський зооветеринарний інститут.

Микола Федорович Шуклін, 16 років (з 1980 до 1996 року), очолював кафедру ветеринарно-санітарної експертизи Алма-Атинського зооветеринарного інституту (АЗВІ), нині Казахський державний національний університет. В часи СРСР він був одним із керівників цільових аспірантів профільних вузів інших республік країни. На той час в СРСР було тільки 3 навчальних заклади, які проводили набір до цільової аспірантури з дисципліни ветеринарно-санітарна експертиза - це Московська ветеринарна академія, Київська сільськогосподарська академія та Алма-Атинський зооветеринарний інститут. Крім того він постійно приймав участь у всіх семінарах та симпозиумах ветеринарно-санітарних експертів колишнього Радянського Союзу, де постійно з ним зустрічався та спілкувався його товариш, колега і земляк, так називав його Микола Федорович, завідувач кафедрою технології продуктів тваринництва та вет. сан. експертизи Харківського зооветеринарного інституту В.П. Образцов.

Народився Микола Федорович 21 жовтня 1916 року на Україні в Ізюмському окрузі Харківської області, селище Петровське. Закінчив школу колгоспної молоді - семирічку. У 1928 році у цьому селищі було створено робітфак Харківського ветеринарного інституту. У 1932 році з 4-го курсу робітфаку директор зібрав більше 20 випускників (в тому числі був і М.Ф. Шуклін), яких було

відправлено на навчання в Харківський ветеринарний інститут. Раніше було не так, як зараз, в інститут приймали без жодних вступних екзаменів, конкурсів, привезли документи, здали - вчись! Документи студентам на руки в той час не видавали, а куди без них? Але до робітфаку йому прийшлося об'їздити весь Донецький кряж, тому що йому після 7-річки дуже хотілось вивчитись на будівельника, або отримати спеціальність з механічного профілю. Занадто його приваблювала робота із залізом. В селищі була машино-тракторна станція, яка мала добре об лаштовану майстерню, в якій він міг годинами простоювати біля токарного верстата і дивитися, як гарно відходить з під різця токаря залізна стружка. Ось за цим і їздив у пошуках закладу, де б могли його навчити так майстерно працювати. В селищі не було 8 -го класу, а після 7 класів він мав мало років, щоб його прийняли до технічного закладу навчатися далі. В пошуках навчання він їздив на товарних потягах самостійно і навіть не один, а з однокласницею з якою дуже товаришував. На той час у нього було перше шкільне не розділене кохання, яке він пам'ятав все своє життя. Навіть і